

JAARVERSLAG 2020

REKEN

KAMER
UTRECHT

JAARVERSLAG 2020

UTRECHT, 22 MAART 2021

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	2
1 TAAK, MISSIE EN STRATEGIE	3
1.1 Taak	3
1.2 Missie en strategie.....	3
1.3 Programmering en uitvoering	4
2 TERUGBLIK OP 2020.....	6
2.1 Overzicht.....	6
2.2 Brief Consultatie concept regeling risicovolle projecten.....	7
2.3 Rapport Regie op veiligheid en handhaving.....	8
2.4 Rekenkamerbrief Opvolging maatschappelijke opvang	10
2.5 Rekenkamerbrieven in vervolg op Werken aan perspectief.....	11
2.6 Rapport Opvolgingsonderzoek rekenkamerrapporten 2014-2018	12
2.7 Rapport Leren om mee te kunnen doen.....	14
2.8 Rekenkamerbrief Stationsgebied	15
2.9 G4-rekenkamerbrieven Geheimhouding	16
2.10 Rekenkamerbrief Meldingen openbare ruimte	16
2.11 Overige activiteiten in 2020	17
3 LOPEND ONDERZOEK.....	20
3.1 Informatieveiligheid.....	20
3.2 Energietransitie.....	20
3.3 Economisch beleid.....	21
3.4 Verkenningen en voorbereiding jaarplan.....	22
4 FINANCIËN REKENKAMER UTRECHT	23
BIJLAGE 1 SPREIDING ONDERZOEK 2011-2021	24
BIJLAGE 2 GROSLIJST	25
BIJLAGE 3 PUBLICATIES 2018-2020/21.....	26
BIJLAGE 4 PERSONELE BEZETTING	27

VOORWOORD

De Rekenkamer Utrecht is een onafhankelijk bestuursorgaan van de gemeente Utrecht, met een grondslag in de gemeentewet (artikel 81a). De rekenkamer onderzoekt de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur (gemeentewet, artikel 182). Met onderzoek wil de rekenkamer inzicht verschaffen en bijdragen aan het verbeteren van het functioneren van de gemeente Utrecht. De rekenkamerrapporten met conclusies en aanbevelingen dragen bij aan de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad.

De rekenkamer is onafhankelijk in de keuze van onderwerpen, de aanpak en planning van onderzoek, en de oordeelsvorming. Dat uitgangspunt houden wij hoog in het vaandel. Die onafhankelijkheid betekent niet dat wij 'op afstand' ons werk doen, integendeel. Voor een goede onderzoeksprogrammering is het van belang dat de rekenkamer goed contact heeft met de raad en betrokken is bij wat er in de gemeentelijke organisatie en in de stad gebeurt.

De coronacrisis heeft vanzelfsprekend ook het werk en de werkwijze van de rekenkamer beïnvloed. Gelukkig hebben we dankzij de mogelijkheden om op afstand te werken onze werkzaamheden kunnen uitvoeren. We zijn het college en de ambtelijke organisatie erkentelijk voor hun medewerking om onvermijdelijke vertragingen bij de uitvoering van ons werk binnen de perken te houden.

De personele samenstelling van de rekenkamer is het afgelopen jaar gewijzigd. Voorzitter Peter van den Berg heeft eind 2020 na zes jaar zijn bestuursperiode afgerond. Onder leiding van Peter heeft de rekenkamer zich verder ontwikkeld en zijn diverse spraakmakende onderzoeken gepubliceerd. Wij zijn Peter zeer erkentelijk voor zijn bijdrage aan de rekenkamer en danken hem voor zijn inzet, betrokkenheid en prettige stijl van besturen. In de raadsvergadering van 17 december 2020 is Peter toegesproken door de kort daarvoor geïnstalleerde burgemeester Sharon Dijksma en de nestor van de raad, Peter van Corler. Ook uit hun woorden sprak veel waardering. In dezelfde raadsvergadering is ook Paul Venhoeven geïnstalleerd als nieuwe voorzitter per 1 januari 2021.

Voor u ligt het Jaarverslag 2020, waarin we terugblikken op het uitgevoerde en lopende onderzoek in 2020. Voor het opstellen van het Jaarplan volgen we deze keer een ander traject, waarover we in oktober 2020 de raad hebben geïnformeerd. Wij zullen vóór de zomer 2021 een gecombineerd Jaarplan 2021-2022 opstellen.

Paul Venhoeven, voorzitter
Carolien de Boer, lid
Sjoerd Keulen, lid

Gerth Molenaar, secretaris

1 TAAK, MISSIE EN STRATEGIE

In dit hoofdstuk gaan wij in op de taak, missie en strategie van de rekenkamer, en op onze werkwijze bij het programmeren van onderzoek, zowel intern als extern in relatie tot onze doelgroepen.

1.1 TAAK

De rekenkamer is ingesteld op grond van de Gemeentewet (artikel 81 en 182-185) en heeft taken en bevoegdheden op een bij wet duidelijk afgebakend terrein. Volgens artikel 182 Gemeentewet onderzoekt de rekenkamer de doelmatigheid, doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur. Een door de rekenkamer ingesteld onderzoek naar de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur bevat daarbij geen controle van de jaarrekening aangezien dat het werkterrein is van de accountant. De gemeenteraad heeft binnen de kaders van de wet voor Rekenkamer Utrecht het juridisch kader nader vastgelegd in een verordening. De Verordening Rekenkamer Utrecht is begin 2021 geactualiseerd (Gemeentebled nr. 23412, 26 januari 2021).

Wet en verordening laten de rekenkamer ruimte om te bepalen welke invulling zij wil geven aan haar taak en werkwijze. Daarom hebben wij in een missie en strategie geformuleerd wat de rekenkamer wil bereiken en hoe zij dat doet.

1.2 MISSIE EN STRATEGIE

Missie

Rekenkamer Utrecht draagt bij aan het verbeteren van het gemeentelijk bestuur en het versterken van de publieke verantwoording. De kernactiviteit bij deze missie is het doen van onafhankelijk onderzoek naar het gevoerde bestuur en beleid, het beheer en de organisatie van de gemeente Utrecht en van de instellingen waarvan de activiteiten geheel of gedeeltelijk door de gemeente Utrecht worden bekostigd.

Strategie

De rekenkamer bereikt haar missie door onafhankelijk onderzoek uit te voeren en hierover te rapporteren. Het doen van onderzoek is onze kernactiviteit, maar niet als doel op zich. Het doen van onderzoek staat in het teken van bijdragen aan leren en verbeteren. Wij maken inzichtelijk wat er goed en fout gaat, en doen aanbevelingen over hoe het beter kan. Daarbij hoort ook dat wij nagaan welke opvolging is gegeven aan raadsbesluiten over aanbevelingen van de rekenkamer en de doorwerking daarvan.

De rekenkamer richt zich met haar publicaties in de eerste plaats tot de Utrechtse gemeenteraad, het college en de gemeentelijke organisatie. Daarnaast brengt zij de publicaties onder de aandacht van de Utrechtse samenleving door deze actief bekend te maken. Daarmee ondersteunen we de kaderstellende en controlerende taak van de gemeenteraad en maken tegelijkertijd voor de Utrechtse samenleving zichtbaar wat er terechtkomt van beleidsvoornemens van de gemeente.

Relevante ontwikkelingen

Bij haar strategische oriëntatie houdt de rekenkamer rekening met actuele ontwikkelingen in het openbaar bestuur en de betekenis hiervan voor de rekenkamer. Ten eerste komt veel beleid en uitvoering steeds meer tot stand in samenwerking met andere overheden en met betrokken actoren. Dit krijgt vorm in samenwerkingsverbanden, verbonden partijen, interactieve beleidsontwikkeling, netwerksturing, opgavegericht werken, co-creatie en het sluiten van stadsakkoorden. Deze ontwikkeling is op allerlei beleidsterreinen aan de orde en heeft soms grote gevolgen voor de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad en de wijze waarop het college van B&W verantwoording aflegt aan de raad. Ten tweede groeit het takenpakket – en daarmee de financiële risico's - van de gemeente, door de decentralisatie van beleid en door de toedeling van nieuwe taken. De afgelopen jaren kreeg de gemeente meer taken op het sociaal domein. Met de Omgevingswet zal de gemeente de komende jaren ook op het fysieke en ruimtelijke domein meer taken krijgen.

Deze veranderingen zijn van betekenis voor de rekenkamer, bijvoorbeeld voor de programmering en inrichting van het onderzoek, voor het gebruik van onderzoeksbevoegdheden bij partijen waarmee de gemeente een bestuurlijke en/of financiële relatie heeft en voor eventuele samenwerking met andere rekenkamers. We zullen dit thema nader uitwerken in ons Jaarplan voor de periode 2021-2022.

1.3 PROGRAMMERING EN UITVOERING

Variatie en spreiding

Bij de programmering brengen we nadrukkelijk variatie aan in type producten en rapporten. Er zijn, kort samengevat, drie typen onderzoek:

	Beschrijvend/ inventariserend	Zonder oordeel (bijvoorbeeld de rekenkamerbrief <i>Meldingen Openbare Ruimte</i>)
	Beoordelend	Hoe is de uitvoering geweest ten opzichte van een beoordelingskader met normen (de meeste rekenkameronderzoeken en -rapporten)
	Normstellend	Een advies over de normen zelf (bijvoorbeeld de rekenkamerbrief <i>Consultatie Concept Regeling Risicovolle Projecten</i>)

We wisselen grote en kleinere onderzoeken af. Naast de grotere en diepgaandere onderzoeken zoals we die de afgelopen jaren vaak hebben gedaan, willen we vaker ook kleinere onderzoeken uitvoeren. Bijvoorbeeld door in kort tijdsbestek onderzoek met een beperkte scope uit te voeren dat leidt tot een beknopt rapport of brief, door in te haken op urgente actuele ontwikkelingen, waarbij ook een verzoek van de raad aan de orde kan zijn.

Ook streven we naar spreiding van ons onderzoek over verschillende beleidsprogramma's van de gemeente. Bijlage 1 bevat een (geactualiseerd) overzicht van de spreiding van rekenkamer-rapporten en -brieven over de beleidsprogramma's en beleidsvelden. Dat overzicht laat zien dat de rekenkamer op veel terreinen onderzoek heeft gedaan. Tegelijkertijd is duidelijk dat er ook de nodige beleidsvelden en onderwerpen zijn die gedurende deze periode niet of weinig onderzocht zijn.

Een goede spreiding van onderwerpen is gewenst, maar het afdekken van alle beleidsterreinen is niet het enige criterium voor de onderwerpkeuze van de rekenkamer. Andere criteria zijn het maatschappelijk en financieel belang, de risico's voor de gemeente en voor de samenleving, en de toegevoegde waarde van rekenkameronderzoek voor de raad of voor de stad. Daarbij wordt – om dubbel werk te voorkomen – ook nagegaan welke onderwerpen door Concernaudit worden geprogrammeerd, in het bijzonder voor wat betreft het 213a-onderzoek.

Ter voorbereiding op de onderzoeksprogrammering wordt – meestal in het najaar – een bijeenkomst met raadsleden belegd. Daarvoor doen we ook een uitvraag naar onderwerpen bij de fracties. De voorbereiding van het jaarplan verloopt deze keer anders, zie hiervoor hoofdstuk 3.

2 TERUGBLIK OP 2020

2.1 OVERZICHT

In 2020/begin 2021 publiceerde de rekenkamer drie onderzoeksrapporten en tien rekenkamer brieven. De beschikbare capaciteit is vooral besteed aan de uitvoering van een aantal grote onderzoeken (deels nog lopend), enkele kleine onderzoeken en diverse activiteiten in de sfeer van navolging leidend tot rekenkamerbrieven. Tabel 1 geeft een overzicht van de publicaties en lopende onderzoeken.

Tabel 1 Publicaties (rapporten en brieven) in 2020 / eerste kwartaal 2021

ONDERZOEK AFGEROND C.Q. UITGEVOERD IN 2020	DATUM	ZIE
Brief <i>Consultatie Concept Regeling Risicovolle Projecten</i>	17 februari 2020	§ 2.2
Rapport <i>Regie op veiligheid en handhaving</i>	17 maart 2020	§ 2.3
Brief <i>Opvolging Maatschappelijke Opvang</i>	3 juni 2020	§ 2.4
Brief <i>Weten wat werkt</i>	19 juni 2020	§ 2.5
Rapport <i>Opvolgingsonderzoek rekenkamerrapporten 2014-2018</i>	23 juni 2020	§ 2.6
Rapport <i>Leren om mee te kunnen doen</i>	15 oktober 2020	§ 2.7
Brief <i>Stationsgebied</i>	24 november 2020	§ 2.8
Brief <i>Uitvoeren aanbevelingen Werken aan perspectief</i>	18 december 2020	§ 2.5
Brief <i>Vervolg rekenkamerrapport Regie op veiligheid en handhaving</i>	19 januari 2021	§ 2.3
G4 Rekenkamerbrieven <i>Geheimhouding</i>	25 januari 2021	§ 2.9
Brief <i>Energietransitie</i>	1 februari 2021	§ 3.2
Brief <i>Meldingen Openbare Ruimte (NVRR Doe Mee onderzoek)</i>	4 maart 2021	§ 2.10
Brief <i>Plan van aanpak rapport Leren om mee te kunnen doen</i>	4 maart 2021	§ 2.7
ONDERZOEKEN 2020, DOORLOPEND IN 2021	AANKONDIGING START ONDERZOEK	
Informatieveiligheid	11 september 2020	§ 3.1
Energietransitie	5 oktober 2020	§ 3.2
Economisch beleid	verkenning	§ 3.3

2.2 BRIEF CONSULTATIE CONCEPT REGELING RISICOVOLLE PROJECTEN

In 2018 hebben Rekenkamer Utrecht en de Randstedelijke Rekenkamer op verzoek van respectievelijk de Raad en Provinciale Staten van de provincie Utrecht gezamenlijk onderzoek gedaan naar de bestuurlijke en ambtelijke aansturing van de realisatie van de Uithoflijn. Het rapport *Samen sturen* is op 4 december 2018 gepubliceerd.

In tabel 2 is op hoofdlijnen het verloop van de behandeling van het rapport weergegeven en het vervolg hierop. Zie het Jaarverslag 2019 voor een uitvoeriger weergave.

Tabel 2 Publicatie rapport *Samen sturen*, behandeling en vervolg

MIJLPAAL	DATUM
Publicatie rapport <i>Samen sturen</i>	4 december 2018
Behandeling in de Gemeenteraad	20 december 2018
Raadsbrief <i>Plan van aanpak voor opvolging aanbevelingen Samen sturen</i>	19 juli 2019
Rekenkamerbrief <i>Consultatie Regeling Risicovolle Projecten</i>	17 februari 2020

Op 19 juli 2019 heeft het college de raad geïnformeerd over het plan van aanpak voor opvolging van de aanbevelingen van het rapport *Samen sturen*. Uit deze brief blijkt dat de aanbevelingen een plek krijgen in de Regeling risicovolle projecten (RRP) en/of in een beheersingskader dat bruikbaar is voor grote projecten. Dit beheersingskader is aangekondigd in de Raadsbrief 'Uitkomsten onderzoek professionaliseringskansen beheersing grote projecten' (25 juni 2019). Het is de bedoeling dat hiermee meer greep komt op de uitvoering van risicovolle projecten.

Op 10 februari 2020 is een concept van de Regeling risicovolle projecten (RRP) door het College in het kader van consultatie voorgelegd aan de Werkgroep Raadsleden, de Adviescommissie Controle en Financiën en de Rekenkamer. Onze reactie is verwoord in een rekenkamerbrief d.d. 17 februari 2020 en is gericht op drie punten:

- Onduidelijk of de RRP ook betrekking heeft op de fase voorafgaand aan besluitvorming in de gemeenteraad. Het is belangrijk dat de RRP ook betrekking heeft op de initiatiefase en uitwerkingsfase van een project voordat besloten wordt of een project wel of niet wordt uitgevoerd.
- Geen inzicht in het beheersingskader. In de RRP wordt aangegeven dat in een separaat beheersingskader de uitvoeringsaspecten voor projecten worden geregeld. Het is lastig om de RRP te beoordelen zonder te weten wat het beheersingskader omvat en hoe dit is uitgewerkt.

- Relevantie van risicomanagement. Het nut en de kracht van de RRP staat of valt bij de inbedding daarvan in het bredere geheel van omgang met risico's en het managen daarvan. Het is dan ook van belang dat de RRP (en het beheersingskader) en het beleid voor risicomanagement goed op elkaar aansluiten.

Gedurende 2020 is door de ambtelijke organisatie en de griffie verder gewerkt aan de regeling. Daarbij is ook de vraag aan de orde gesteld of de regeling het karakter van een verordening zal krijgen. In dit traject is ook het bureau TwynstraGudde met deskundigheid op het terrein van risicomanagement geconsulteerd. Hun eerste bevindingen zijn op 23 november 2020 gepresenteerd aan betrokken raadsleden en andere ambtelijk betrokkenen. Begin maart 2021 is vanuit de griffie de stand van zaken onder toezending van laatste versies van diverse documenten gecommuniceerd aan de leden van de werkgroep Grote projecten, de adviescommissie Controle en Financiën en de Rekenkamer. Naar verwachting zal het raadsvoorstel tot vaststelling van de regeling of verordening op korte termijn door het college naar de raad worden gestuurd. Wij zullen daarna afwegen of wij hierop met een rekenkamerbrief zullen reageren.

2.3 RAPPORT REGIE OP VEILIGHEID EN HANDHAVING

Rekenkamer Utrecht heeft in de periode juni - december 2019 onderzoek gedaan naar de invulling van de regierol op veiligheid en handhaving in de openbare ruimte door de gemeente Utrecht.

De centrale vraag is: *Hoe vult de gemeente Utrecht haar regierol met betrekking tot veiligheid en handhaving in de openbare ruimte in en in hoeverre zorgt dit voor een doeltreffende en doelmatige uitvoering?*

In het rapport gaan wij specifiek in op drie inhoudelijke thema's:

- High Impact Crimes. Dit zijn delicten die een grote impact (kunnen) hebben op de slachtoffers, de directe omgeving van het slachtoffer en op de samenleving als geheel, bijvoorbeeld woninginbraken, overvallen en straatroven.
- Jeugdoverlast en –criminaliteit
- Verkeersveiligheid

De rekenkamer constateert dat de gemeente Utrecht haar wettelijke regierol op het gebied van veiligheid en handhaving in de openbare ruimte goed oppakt. Zo stelt de gemeenteraad iedere 4 jaar doelen en ambities vast. En de burgemeester maakt met de politie en het openbaar ministerie afspraken over de lokale prioriteiten en de bestrijding van de criminaliteit. Ook wordt jaarlijks verantwoording afgelegd aan de gemeenteraad. Wel doet de rekenkamer aanbevelingen om alle ambities waar te kunnen maken: zorg per ambitie voor een hoeveelheid geld en personeel, maak

verdere afspraken binnen de gemeente en met samenwerkingspartners, en zorg voor meer inzicht in de effecten van het beleid en de regie.

In tabel 3 is het verloop van de behandeling van het rapport weergegeven en het vervolg hierop.

Tabel 3 *Publicatie rapport Regie op veiligheid en handhaving, raadsbehandeling en vervolg*

MIJLPAAL	DATUM
Publicatie rapport <i>Regie op veiligheid en handhaving</i>	17 maart 2020
Raadsinformatiebijeenkomst: toelichting door de rekenkamer (digitaal)	2 juni 2020
Behandeling in de raadscommissie Mens en Samenleving (digitaal)	11 juni 2020
Behandeling in de gemeenteraad (fysiek)	18 juni 2020
Raadsbrief <i>Aanpassing planning onderwerpen openbare orde en veiligheid</i>	16 oktober 2020
Raadsbrief <i>Plan van Aanpak rekenkameronderzoek Regie op veiligheid en handhaving</i>	8 december 2020
Rekenkamerbrief <i>Plan van aanpak rekenkamerrapport Regie op veiligheid en handhaving</i>	19 januari 2021

In de raadsvergadering van 18 juni 2020 besloot de raad de meeste aanbevelingen over te nemen. Daarnaast zijn vier amendementen en twee moties ingediend. Enkele hiervan zijn na toezeggingen van het college overbodig geworden. Er is in de raadsvergadering vooral ingegaan op de aanbevelingen 1B (geen ambities zonder middelen), 1C (verbreden taken handhavers), 4B (zorgen voor benodigde geld en middelen) en het beslispunt om de raad binnen zes weken een plan van aanpak toe te sturen. Er werd na discussie over de aanbevelingen 1B en 4B een amendement aangenomen om beslispunt 4B uit het raadsvoorstel te schrappen (te zorgen voor het benodigde geld en de menskracht die het mogelijk maken de gestelde doelen te bereiken en daarbij de signalen uit dit onderzoek die bij kunnen dragen aan het vergroten van de doeltreffendheid en doelmatigheid te onderzoeken). Beslispunt 1C over de taken van de BOA's is door een meerderheid van de raad geamendeerd door specifiekere aan te geven dat deze verbreding niet algemeen bedoeld is, maar betrekking heeft op de verkeersveiligheid. Ten slotte is een amendement op beslispunt 6 aangenomen dat stelt dat het uitvoeringsplan voor de aanbevelingen binnen drie maanden naar de raad moet komen, in plaats van de standaardtermijn van zes weken.

Voorafgegaan door een raadsbrief van 16 oktober 2020 waarin de aangepaste planning van een aantal onderwerpen op het terrein van openbare orde en veiligheid aan de raad is gecommuniceerd, heeft het college de raad op 8 december 2020 met een raadsbrief geïnformeerd over de wijze waarop zij de aanbevelingen van de rekenkamer ter harte neemt. In de rekenkamerbrief van 19 januari 2021 delen wij onze visie op de vorm en inhoud van dit plan van aanpak van het college met de raad. Wij constateren dat de door het college gekozen vorm,

waarbij niet systematisch per besispunt wordt gerapporteerd, de uitoefening van de controlerende taak van de raad wordt bemoeilijkt. Verder verwachten we dat de in de raadsbrief aangekondigde maatregelen in grote lijnen niet zullen leiden tot aanpassingen in de uitvoeringspraktijk.

2.4 REKENKAMERBRIEF OPVOLGING MAATSCHAPPELIJKE OPVANG

Op 24 mei 2018 publiceerde de rekenkamer het rapport *Opvang en zorg voor daklozen in Utrecht: knel in de keten*. De gemeente biedt een groot deel van de dak- en thuislozen laagdrempelige opvang en zorg. Toch lukt het bij een aanzienlijk deel van de doelgroep niet om duurzaam herstel te realiseren.

Tabel 4 geeft op hoofdlijnen een overzicht van de ontwikkelingen na publicatie van dit rapport.

Tabel 4   **Publicatie rapport Opvang en zorg voor daklozen, behandeling en vervolg**

MIJLPAAL	DATUM
Publicatie rapport <i>Opvang en zorg voor daklozen: knel in de keten</i>	24 mei 2018
Behandeling in de gemeenteraad	5 juli 2018
Raadsbrief <i>Plan van aanpak daklozenopvang</i>	18 oktober 2018
Rekenkamerbrief <i>Plan van aanpak daklozenopvang</i>	8 november 2018
Publicatie rekenkamerbrief <i>Opvolging maatschappelijke opvang</i>	3 juni 2020

De rekenkamerbrief van 3 juni 2020 is aan de raad gestuurd in het kader van het Regioplan Maatschappelijke Opvang/ Beschermd Wonen Utrecht-stad, een advies van de Raad voor Volksgezondheid & Samenleving (RVS) over dakloosheid en schriftelijke vragen hierover van raadslid Anne-Marijke Podt (D66). In de bijlage hebben we een overzicht opgenomen van de aanbevelingen en welk effect hiermee is bereikt. Dit overzicht maakt deel uit van het opvolgingsonderzoek, waarover later in 2020 is gepubliceerd (zie paragraaf 2.6). Onze brief is betrokken bij de agendering en behandeling van het Regioplan op 16 juni 2020.

2.5 REKENKAMERBRIEVEN IN VERVOLG OP WERKEN AAN PERSPECTIEF

Op 26 maart 2019 publiceerde de rekenkamer het rapport *Werken aan perspectief – Een onderzoek naar de dienstverlening aan uitkeringsgerechtigden met een afstand tot de arbeidsmarkt in de gemeente Utrecht*. Wij onderzochten welke kenmerken uitkeringsgerechtigden hebben en hoe de gemeente invulling geeft aan de dienstverlening aan uitkeringsgerechtigden met een afstand tot de arbeidsmarkt. In een telefonische enquête vroegen wij aan uitkeringsgerechtigden hoe zij de dienstverlening en hun persoonlijke situatie ervaren.

We concludeerden onder meer dat de gemeente Utrecht meer aandacht moet hebben voor de persoonlijke situatie en zorgvraag van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt om hen aan het werk te krijgen of mee te laten doen in de maatschappij. Tabel 5 geeft op hoofdlijnen een overzicht van ontwikkelingen na publicatie van dit rapport. Zie hiervoor ook het jaarverslag 2019.

Tabel 5 *Publicatie rapport Werken aan perspectief, raadsbehandeling en vervolg*

MIJLPAAL	DATUM
Publicatie rapport <i>Werken aan perspectief</i>	26 maart 2019
Behandeling in de gemeenteraad	9 mei 2019
Raadsbrief <i>Plan van Aanpak rekenkameronderzoek Werken aan Perspectief</i>	5 juli 2019
Rekenkamerbrief <i>Plan van aanpak rekenkamerrapport Werken aan perspectief en Actieagenda Werkbeweging</i>	23 september 2019
Rekenkamerbrief <i>Weten wat werkt</i>	19 juni 2020
Raadsbrief <i>Uitvoeren aanbevelingen rekenkameronderzoek Werken aan perspectief</i>	13 oktober 2020
Rekenkamerbrief <i>Uitvoeren aanbevelingen rekenkameronderzoek Werken aan perspectief</i>	18 december 2020

In 2020 heeft de rekenkamer met twee rekenkamerbrieven gereageerd op actuele ontwikkelingen. In de eerste plaats reageerde de rekenkamer conform de toezegging bij de raadsbehandeling van het rekenkamerrapport *Werken aan perspectief* op de resultaten van het bijstandsexperiment "Weten wat werkt". Het experiment "Weten wat werkt" is gepresenteerd en besproken in een raadsinformatiebijeenkomst op 30 juni 2020, waaraan ook de rekenkamer een bijdrage heeft geleverd. De rekenkamer is positief over dit experiment, maar plaatst ook kanttekeningen bij de zeggingskracht van de uitkomsten voor het beleid. Deze kanttekeningen betreffen onder meer de

korte looptijd van het experiment en de samenstelling van de groep deelnemers (door vrijwillige aanmelding is het opleidingsniveau hoger dan bij de doelgroep als geheel).

De belangrijke boodschap blijft dat meer begeleiding en ondersteuning belangrijk zijn voor de mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Bij meer inzet op intensievere begeleiding en maatwerk merken wij ook op dat goed inzicht in de inzet, kosten én baten van het instrumentarium onverminderd van belang blijft.

Vervolgens rapporteerde het college in oktober 2020 over de uitvoering van de aanbevelingen van het rekenkamerrapport *Werken aan perspectief*. In reactie hierop hebben wij eind 2020 een rekenkamerbrief aan de raad gestuurd. De rekenkamer heeft waardering voor de uitgebreide en gestructureerde wijze waarop het college rapporteert over de uitvoering van de raadsbesluiten. Wij constateren in positieve zin dat de dienstverlening op verschillende onderdelen is aangepast en uitgebreid, waarmee een betere aansluiting van het aanbod op de vraag c.q. behoefte van mensen uit arrangement 3 en 4 wordt gerealiseerd. Daarnaast vragen wij aandacht voor onderdelen, waarop verdere verbetering nodig is. Dat betreft het belang van een intensievere aanpak op taal en de uitwerking van passende ondersteuningstrajecten in samenwerking met de buurtteams en andere partners. Daarbij is ook de ontwikkeling van instrumenten op het snijvlak van arrangement 3 en 4 een belangrijk aandachtspunt. Hoewel corona het college voor nieuwe uitdagingen stelt op het gebied van werk en participatie naar vermogen, ziet de rekenkamer daarom alle reden om juist nu te investeren in de dienstverlening aan de meest kwetsbare inwoners.

2.6 RAPPORT OPVOLGINGSONDERZOEK REKENKAMERRAPPORTEN 2014-2018

De gemeenteraad ziet erop toe dat het college van B&W raadsbesluiten uitvoert, en of daarmee ook het gewenste effect wordt bereikt. De raad krijgt hier op verschillende manieren informatie over. Bijvoorbeeld van het college (in jaarstukken, raadsbrieven etc.), van partijen en burgers in de stad, uit eigen waarneming, of van de rekenkamer. Daarnaast voert de rekenkamer periodiek opvolgingsonderzoek uit om na te gaan of en hoe het college de raadsbesluiten over het rekenkameronderzoek heeft uitgevoerd. Behalve dat wij hiermee de controlerende taak van de gemeenteraad ondersteunen, is onderzoek naar de doorwerking van onze rapporten ook voor de rekenkamer zelf van belang. Opvolgingsonderzoek kan namelijk ook lessen opleveren voor de effectiviteit van het werk van de rekenkamer.

Op 23 juni 2020 publiceerde de rekenkamer een rapport over een uitgebreid opvolgingsonderzoek. De centrale vraagstelling luidde: *Heeft het college van B&W de raadsbesluiten over rekenkameronderzoeken in de periode 2014-2018 uitgevoerd en zijn hiermee de beoogde verbeteringen gerealiseerd? Hoe is de opvolging en bewaking van dergelijke raadsbesluiten binnen de ambtelijke organisatie geborgd en welke lessen zijn te trekken voor het realiseren van doorwerking van rekenkameronderzoek?*

Tabel 6 geeft een overzicht van ontwikkelingen na publicatie van dit rapport.

Tabel 6 *Publicatie en raadsbehandeling rapport Opvolgingsonderzoek rekenkamerrapporten 2014-2018*

MIJLPAAL	DATUM
Publicatie	23 juni 2020
Adviescommissie Controle en Financiën, presentatie (fysiek)	4 september 2020
Raadsinformatiebijeenkomst (fysiek)	8 september 2020
Raadscommissie Mens en Samenleving (digitaal)	8 oktober 2020
Behandeling in de gemeenteraad (fysiek)	15 oktober 2020

Uit het rapport blijkt dat de gemeenteraad en het college de rapporten van de rekenkamer serieus nemen. 60% van de aanbevelingen van de Rekenkamer die de gemeenteraad overneemt, dragen bij aan de oplossing van het achterliggende maatschappelijke probleem. Bij één derde van de aanbevelingen was het nog te vroeg om dit vast te stellen. Er zijn nog wel verbeterpunten voor het college en raad en ook de rekenkamer zelf trekt een aantal lessen om de doorwerking van rekenkameronderzoek verder te versterken. Het college gaf in een reactie aan de rekenkamer aan de uitkomsten van het rapport te onderschrijven en de aanbevelingen over te nemen.

De gemeenteraad nam amendement 120 aan: “Bestaande werkwijze wijzigen raadsvoorstel rekenkamer volstaat” (initiatief VVD, tevens PVV, PvdA, CU, GL, D66). De bestaande werkwijze houdt in dat de raad altijd een raadsvoorstel van de rekenkamer kan wijzigen, door het aannemen van een amendement. Met amendement 120 is het beslispunt over de aanpassing van het raadsvoorstel tussen commissie en raad komen te vervallen. De bestaande werkwijze wordt daarmee formeel bekrachtigd. Vervolgens heeft de raad unaniem met het raadsbesluit ingestemd.

In vervolg op het raadsbesluit over dit rapport is door het college nog geen plan van aanpak aan de raad gestuurd. Deze vervolgstap is daarmee aanzienlijk vertraagd. Dit komt vooral door de extra werkdruk bij de gemeente door de corona-maatregelen. Daarnaast speelt mee dat bij het opstellen van het plan van aanpak door het college ook het lopende traject van actualisering van een interne *Handreiking werkproces rekenkamer* wordt betrokken. Deze actualisering betreft ook de bijgewerkte *Spelregel behandeling rekenkamerrapporten en -brieven* (vastgesteld in het presidium 11 januari 2021) en de *Verordening Rekenkamer Utrecht* (raadsbesluit 21 januari 2021). De rekenkamer verwacht dat het plan van aanpak eind maart / begin april aan de raad zal worden toegezonden.

2.7 RAPPORT LEREN OM MEE TE KUNNEN DOEN

Op 15 oktober 2020 publiceerde de rekenkamer een rapport over het onderzoek naar basiseducatie voor volwassenen (taal, rekenen en digitale vaardigheden).

De centrale onderzoeksvraag luidde: *Wat zijn de resultaten van het Utrechtse beleid om de basisvaardigheden (taal, rekenen en digitale vaardigheid) van volwassen inwoners te vergroten?*

Wij constateren dat de gemeente Utrecht veel doet aan basiseducatie voor volwassenen en er substantieel eigen middelen aan besteedt. De gemeente behaalt een aantal van haar ambities, maar bereikt nog niet de hele doelgroep en heeft beperkt inzicht in de effecten van haar beleid. Daarom doen wij een aantal aanbevelingen, waaronder:

- Werk toe naar een intensievere en minder vrijblijvende aanpak;
- Verbreed het aanbod van taal voor Nederlandstaligen en rekenen;
- Ontwikkel een meer integrale aanpak;
- Benut de kansen die de werkvloer biedt bij het vergroten van basisvaardigheden.

Tabel 7 geeft een overzicht van ontwikkelingen na publicatie van dit rapport.

Tabel 7   **Publicatie rapport Leren om mee te kunnen doen, raadsbehandeling en vervolg**

MIJLPAAL	DATUM
Publicatie	15 oktober 2020
Raadsinformatiebijeenkomst (digitaal)	3 november 2020
Raadscommissie Mens en Samenleving (digitaal)	12 november 2020
Behandeling in de gemeenteraad (fysiek)	26 november 2020
Raadsbrief plan van aanpak	19 januari 2021
Rekenkamerbrief plan van aanpak	4 maart 2021

Naast de bestuurlijke reactie van het college hebben ook een aantal taalaanbieders, verenigd in het digiTaalhuis Utrecht, eind oktober 2020 een reactie gegeven op het rapport. Hun constructieve reactie is betrokken bij de raadsinformatiebijeenkomst en de navolgende raadsbehandeling in november 2020. Van het rapport is overwegend met waardering door de fracties kennisgenomen.

In de commissie zijn ook enkele aandachtspunten voor de rekenkamer benoemd. Zo is de rekenkamer verzocht beter te kijken naar de aansluiting met het Utrechtse model van sturen en verantwoorden (model Simons). Ook is gevraagd of de rekenkamer een terugkoppeling wil geven over de uitkomst van het gesprek met het college over sturing en verantwoording. Dit hebben we toegezegd. Verder miste men voldoende aandacht in het rapport voor de inwoners met een beperkte leerbaarheid.

De aanbevelingen zijn als beslispunt in het raadsvoorstel opgenomen. De raad heeft enkele amendementen aangenomen. Dat betrof A138 *Formuleer ook doelen voor de verschillende doelgroepen* en A139 *Naast werkvloer ook het onderwijs als vindplaats*. Daarnaast zijn enkele moties ingediend. Eén daarvan is niet aangenomen, de andere motie (M350 *Inzicht in verdeling gelden laaggeletterdheid*) is ingetrokken na een instemmende reactie van de wethouder. De wethouder heeft bij het raadsdebat herhaaldelijk toegezegd dat elementen in het plan van aanpak zullen worden meegenomen. Het raadsbesluit is vrijwel unaniem aangenomen.

Op 19 januari 2021 heeft het college de raadsbrief *Plan van aanpak rekenkameronderzoek 'Leren om mee te kunnen doen - beleidsveld basiseducatie volwassenen'* aan de raad gezonden. In reactie hierop heeft de rekenkamer op 4 maart 2021 een brief aan de raad gestuurd, waarin naast waardering voor dit plan, op onderdelen ook enkele kanttekeningen zijn geplaatst.

2.8 REKENKAMERBRIEF STATIONSGBIED

Op 24 november 2020 hebben wij een rekenkamerbrief over het Stationsgebied gepubliceerd. In deze rekenkamerbrief noemen wij toekomstgerichte lessen voor de verdere ontwikkeling van het Stationsgebied in fase 2, ook gelet op de ervaringen in fase 1. Hierbij past de kanttekening dat fase 1 en fase 2 heel verschillend zijn, zowel qua stakeholders als qua aard van de projecten en invulling van het programma (zoals winkels, kantoren en woningen). Ook hebben wij in de rekenkamerbrief gereflecteerd op de mogelijke gevolgen van de coronacrisis voor de toekomstige ontwikkeling van het Stationsgebied.

Wij sluiten onze brief af met aandachtspunten voor de verdere ontwikkeling van het Stationsgebied. Deze richten zich onder meer monitoring van structurele veranderingen en het inbouwen van flexibiliteit bij de uitwerking van plannen om zo nodig bij te kunnen sturen. Daarbij vraagt de lange tijdshorizon wel om een globaal gemeenschappelijk eindbeeld van gemeente en private partijen. Gelet op de wenselijke continuïteit is werken aan een breed draagvlak in de raad en in de stad van belang. De vele wensen voor de inrichting van het gebied zouden uitgewerkt moeten worden in alternatieve opties, waarbij duidelijk wordt wat deze kosten en hoeveel geld voor fase 2 beschikbaar is. Oftewel, weeg beleidswensen en geld integraal en simultaan tegen elkaar af. Tijdig reserveren van voldoende financiële middelen verhoogt de voorspelbaarheid. Met oog op de grote onzekerheden op de lange termijn, zeker na corona, zal zoveel mogelijk een 'no regret' strategie moeten worden gevolgd waarin maximale flexibiliteit en wendbaarheid is

ingebouwd voor als de toekomst zich anders ontwikkelt dan eerder voorzien. Het laatste aandachtspunt richt zich op het tijdig betrekken van de raad bij – onvermijdelijke – forse scopewijzigingen en het versterken van de beheersing van grote, risicovolle projecten.

De aandachtspunten in deze rekenkamerbrief zijn ook relevant om te worden betrokken bij de opstelling van de Uitgangspuntennotitie Jaarbeursdistrict en de verdere behandeling van onderwerpen betreffende het Stationsgebied.

2.9 G4-REKENKAMERBRIEVEN GEHEIMHOUDING

De G4-rekenkamers hebben in 2020 de aandacht gericht op het thema ‘geheimhouding’. Nagegaan is hoe de gemeenteraden van de G4-steden omgaan met geheimhouding. Daarbij stonden ons twee doelen voor ogen: het bieden van een beeld waar de gemeenteraden eind 2020 staan met geheimhouding en de gemeenteraden de mogelijkheid bieden om van elkaar te leren en door elkaar geïnspireerd te raken.

De uitkomsten van de analyse zijn vastgelegd in twee brieven:

- een brief waarin de raden van de G4 met elkaar worden vergeleken en die is gericht aan deze raden;
- een brief gericht aan de Tweede Kamer met suggesties om onder meer de relevante wet- en regelgeving aan te passen.

Daarnaast is ook de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) over deze brieven geïnformeerd.

De analyse is gebaseerd op recent uitgevoerd onderzoek naar geheimhouding in Amsterdam ([link naar publicatie](#)), Den Haag ([link naar publicatie](#)), quick scans in Rotterdam ([link naar publicatie](#)) en Utrecht en ervaringen van de rekenkamers in allerlei eigen onderzoeken in de vier gemeenten. Uit de analyse blijken tekortkomingen in de praktijk van het opleggen, bekrachtigen en opheffen van geheimhouding. Het momenteel bij de Tweede Kamer voorliggende wetsvoorstel *Bevorderen integriteit en functioneren decentraal bestuur* lost deze tekortkomingen niet op.

Utrecht onderscheidt zich in positieve zin onder meer door het beschikken over een openbaar geheimhoudingsregister en over uitgebreide kaders, voorlichting en ondersteuning voor ambtenaren op dit vlak.

Deze brieven zijn op 25 januari 2021 openbaar gemaakt via de websites van de G4-rekenkamers.

2.10 REKENKAMERBRIEF MELDINGEN OPENBARE RUIJTE

Burgers verwachten actie van hun overheid bij rondzwervend afval, kapot straatmeubilair en het onderhouden van straatverlichting. Een goede afhandeling van meldingen met betrekking tot

gebreken in de openbare ruimte heeft invloed op de relatie tussen burger en overheid. De NVRR heeft voor 2020 dit onderwerp gekozen voor het Doe Mee onderzoek. Onderzoeksbureau PBLQ heeft, in opdracht van de NVRR, informatie verzameld over de afhandeling van meldingen openbare ruimte. Aan dit onderzoek is door de rekenkamers / rekenkamercommissies van 51 gemeenten deelgenomen, waaronder ook de Rekenkamer Utrecht. De resultaten voor Utrecht kunnen daardoor worden geplaatst in het geheel van de deelnemende gemeenten en specifieke groepen daarbinnen, zoals de 100.000+-gemeenten. Over de uitkomsten hebben wij een rekenkamerbrief opgesteld, die op 4 maart 2021 is gepubliceerd.

Wij zien dat de situatie in Utrecht zich op een aantal onderwerpen onderscheidt van andere gemeenten. Zo is er bijvoorbeeld een relatief hoog aantal meldingen, is er geen specifiek beleid voor de MOR en onderzoekt de gemeente de mogelijkheden om meer gebruik te maken van de data die met de meldingen beschikbaar komt. De klanttevredenheid is deels in beeld, waarbij wordt opgemerkt dat dit cijfer achterblijft bij de doelstelling. Een groot deel van de meldingen wordt binnen de gestelde normtijden afgehandeld. Evaluatie en verantwoording dienen nu vooral voor intern gebruik en voor de verbetering van de processen. De rekenkamer heeft onder andere de suggesties gedaan om na te gaan of alle organisatieonderdelen voldoende doen aan klanttevredenheid en welke informatiebehoefte de raad heeft ten aanzien van meldingen.

2.11 OVERIGE ACTIVITEITEN IN 2020

Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies

De Rekenkamer Utrecht is lid van de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRR) en participeert periodiek in werkgroepen en bijeenkomsten. In 2020 heeft Rekenkamer Utrecht meegedaan aan het Doe Mee-onderzoek van de NVRR naar meldingen openbare ruimte (zie paragraaf 2.10). In 2020 heeft de NVRR vanwege corona in plaats van fysieke bijeenkomsten enkele webinars voor lokale rekenkamers georganiseerd. Vanuit de staf van de rekenkamer is aan enkele van deze webinars deelgenomen.

Lokale rekenkamers

Rekenkamer Utrecht werkt regelmatig samen met andere rekenkamers, in het bijzonder in G4-verband met de rekenkamers van Amsterdam, Den Haag en Rotterdam. Naast bestuurlijk overleg vindt samenwerking ook plaats in het kader van gemeenschappelijk onderzoek (in 2020 rond het thema geheimhouding) en door onderling kennis en ervaringen uit te wisselen. Zo nemen enkele van onze medewerkers deel aan een gezamenlijk intervisietraject voor projectleiders en onderzoekers van de G4-rekenkamers, de Randstedelijke Rekenkamer en de Rekenkamer Oost-Nederland. Onderzoekers van de G4-rekenkamers komen daarnaast periodiek samen om de toepassing van innovatieve werkwijzen, methoden en technieken te bespreken.

Visitatie

De Rekenkamer Utrecht heeft in 2012 het Kwaliteitshandvest voor rekenkamers ondertekend. Dit handvest bevat richtlijnen en beoordelingscriteria ter bevordering van het functioneren en de kwaliteit van de rekenkamer. Onderdeel hiervan is een periodieke interne visitatie in de vorm van intercollegiale toetsing aan de hand van het Kwaliteitshandvest, mede gericht op het identificeren van leerpunten. In 2020 heeft deze interne visitatie plaatsgevonden. De visitatiecommissie was als volgt samengesteld: Ans Hoenderdos (bestuurder-directeur Randstedelijke Rekenkamer; voorzitter), Cornelis van der Werf (secretaris Algemene Rekenkamer), Suzan Mathijssen (secretaris-directeur Rekenkamer Oost) en Carla Hoffschulte (secretaris van de commissie).

Ter voorbereiding hierop hebben we eerst een zelfevaluatie gedaan, gevolgd door de toetsing door de visitatiecommissie. De visitatiecommissie heeft hiervoor tal van documenten bestudeerd. Vervolgens heeft de commissie, naast gesprekken met het bestuur en de staf van de rekenkamer, ook gesproken met een aantal raadsleden, de griffier, de gemeentesecretaris en een journalist. Wij zijn hen allen erkentelijk voor hun medewerking.

De visitatiecommissie heeft haar rapport getiteld 'Uit de lengte of uit de breedte' eind augustus 2020 aan de rekenkamer toegelicht. De commissie geeft aan een heel positief beeld te hebben gekregen van het functioneren van de rekenkamer en de positie die zij heeft binnen de gemeentelijke organisatie. De commissie oordeelt positief over de kwaliteit van de rapporten die zij voor haar onderzoek heeft geselecteerd. Wel zijn de rapporten lang en is er onvoldoende balans tussen tekst en beeld. De commissie juicht het gebruik van meer beeldmateriaal, ook al tijdens de onderzoeken, toe. De commissie constateert verder dat er bij de Raad behoefte bestaat aan kort-cyclische en bondige producten, omdat die minder tijd kosten. De commissie acht het van belang dat er gezocht wordt naar een goede mix van reguliere onderzoeken met hoor en wederhoor en kort-cyclische producten, zoals rekenkamerbrieven. De commissie is positief over de rekenkamerbrieven als aanvullend product en vindt dat de rekenkamer daarmee al een aantal slagen heeft gemaakt op weg naar die goede mix. De rekenkamerbrieven zijn compact en voorzien in een behoefte van de Raad.

De bruikbaarheid van de rapporten is nauw verbonden met de bruikbaarheid van de aanbevelingen. Hierover is wel eens discussie met de gesprekspartners van de gemeente, die de aanbevelingen van de rekenkamer soms te gedetailleerd gevonden, en te veel gericht op het 'hoe'. De commissie adviseert hierover een gesprek tussen rekenkamer en college te voeren, en daarbij in het bijzonder aandacht te besteden aan het zogenoemde waarde gedreven sturingsmodel. Verder is een "warme overdracht" van onderzoeken zinvol, waar samen met de desbetreffende wethouder en ambtelijke organisatie wordt besproken in hoeverre en op welke termijn de aanbevelingen uitvoerbaar zijn, en wat van het 'plan van aanpak' van de wethouder kan worden verwacht.

Ook heeft de visitatiecommissie zich gericht op de doelmatigheid van de organisatie van de rekenkamer en de uitvoering van het primair proces (het doen van onderzoek). De commissie wijst

onder meer op het nut om de organisatie beter te faciliteren met adequate ondersteuning, zodat de onderzoekers zich op hun eigenlijke taken kunnen richten. Ook acht de commissie het van belang dat de rekenkamer beter inzicht krijgt in de tijdsbesteding in uren voor onderzoeken en andere activiteiten, zodat er een betere balans ontstaat tussen de ambities van het bestuur en de tijd en capaciteit van de staf.

Wij zijn de visitatiecommissie zeer erkentelijk voor de zorgvuldige en prettige wijze waarop de visitatie is verlopen en voor de nuttige adviezen die uit de bevindingen en conclusies volgen. De rekenkamer heeft het rapport vertrouwelijk gedeeld en besproken met de CPR (Commissie Personeelszorg Raadsfunctionarissen), de griffier en de gemeentesecretaris. De adviezen zijn in het najaar 2020 binnen de rekenkamer verder besproken en geprioriteerd. Voor de implementatie van de adviezen is een plan opgesteld. Een aantal adviezen kon direct in praktijk worden gebracht, voor andere adviezen is meer voorbereiding en uitwerking nodig. Het is de bedoeling om de implementatie in 2021 af te ronden.

Bureau- en stafaangelegenheden

Naast de uitvoering van de onderzoeken en de werkzaamheden ten behoeve van het bestuur van de rekenkamer voert de staf werkzaamheden uit op gebied van (digitale) archivering, de verdere ontwikkeling van de website, het verkennen van andere vormen van publicatie, en (bij)scholing gericht op innovatieve methoden en werkwijzen in ons werkveld. Vanwege de coronacrisis zijn in 2020 op het vlak van opleiding en (bij)scholing geplande onderdelen noodgedwongen uitgesteld.

In vervolg op de uitbreiding van het budget voor de rekenkamer is in 2020 de beschikbare formatie voor onderzoek uitgebreid.

In 2020 hebben zich verschillende personele wisselingen bij de staf voorgedaan. Bij de staf is het vertrek van Sylvia van Leeuwen vermeldenswaard. Wij zijn Sylvia zeer erkentelijk voor haar inzet en collegialiteit gedurende de zes jaar die zij bij de rekenkamer heeft gewerkt.

Begin 2020 is gestart met de werving van een onderzoeker (uitbreiding) en onderzoeker/projectleider (vervangings). Met enige vertraging vanwege het uitbreken van de coronacrisis zijn deze collega's (Marissa Bultman en Naomi Meys) halverwege het jaar gestart. In 2019-2020 zijn er ook twee stagiaires (Pauline de Jong en Simone Broeder) bij de rekenkamer werkzaam geweest. Eén van hen hebben we na afloop van de stage op tijdelijke basis als onderzoeker kunnen aanstellen. Zie verder bijlage 4.

Bij de rekenkamer is in 2020, anders dan in voorgaande jaren, sprake geweest van noemenswaardig ziekteverzuim. Een van de collega's is vanwege een ongeval medio 2020 enige maanden afwezig is geweest, maar is na het eerste herstel vanaf najaar 2020 stapsgewijs volledig gere-integreerd. Vermeldenswaard is ook dat een collega in het najaar met zwangerschapsverlof is gegaan. Zij heeft vanaf maart 2021 haar werkzaamheden hervat.

3 LOPEND ONDERZOEK

In dit hoofdstuk wordt het lopend onderzoek kort behandeld en waar nodig geactualiseerd. Het betreft onderzoek dat is gestart in 2020 en doorloopt in 2021. De onderzoeksplannen van lopend onderzoek staan op onze website: www.utrecht.nl/rekenkamer.

3.1 INFORMATIEVEILIGHEID

Informatieveiligheid is een onderwerp dat met de toenemende digitalisering steeds belangrijker wordt. Gemeenten verwerken grote hoeveelheden gegevens in een veelvoud aan systemen en programma's. Veel van deze gegevens betreffen (bijzondere) persoonsgegevens of andere gegevens die goed beschermd moeten zijn. Zonder goede informatiebeveiliging liggen cybercriminaliteit, fraude, oplichting en ondermijning op de loer. De gemeenteraad heeft het onderwerp informatieveiligheid verschillende keren als onderzoeksthema aangedragen bij de Rekenkamer Utrecht. In de bijeenkomst van de rekenkamer met de gemeenteraad in november 2019 bleek dat er bij de raadsleden vragen leven rondom informatieveiligheid, maar ook over de visie en aanpak van de gemeente Utrecht en de bewustwording binnen het gemeentelijk apparaat van de risico's.

Het doel van de rekenkamer is om de gemeenteraad inzicht te geven in de manier waarop de gemeente Utrecht invulling geeft aan de informatieveiligheid. We kijken daarbij naar drie aspecten; organisatie/proces, mens en techniek. De centrale vraag van het onderzoek is: *Is de informatieveiligheid bij de gemeente Utrecht voldoende gewaarborgd?*

	Publicatie onderzoeksplan	11 september 2020
	Looptijd van het onderzoek	3 ^e kwartaal 2020 – 1 ^e kwartaal 2021
	Het onderzoek is afgerond. Voor het rapport worden achtereenvolgens de gebruikelijke procedures voor ambtelijk en bestuurlijk wederhoor gevolgd.	
	Publicatie onderzoek	Begin april 2021

3.2 ENERGIETRANSITIE

Het thema energietransitie is actueel en blijft de komende jaren op de agenda staan. Tijdens een bijeenkomst met de gemeenteraad over het onderzoeksprogramma 2020 van de Rekenkamer Utrecht (29 november 2019) is het belang van het thema energie extra benadrukt. De rekenkamer heeft het onderwerp verkend en de uitkomsten van deze verkenning voorgelegd aan en besproken

met de fractiewoordvoerders Energie. Meer in detail is met hen besproken waar de informatiebehoefte van de raad ligt. Uit dit gesprek kwam naar voren dat er bij de raadsleden behoefte is aan een onderzoek naar projecten uit het programma Energietransitie. Daarnaast is er behoefte aan een onderzoek dat zich richt op de positie van de raad bij besluitvorming over energietransitie, de doelmatig- en doeltreffendheid van projecten, en het perspectief van de burger bij besluiten over energietransitie en uitvoering van het beleid.

Het doel van dit onderzoek is tweeledig. Allereerst willen wij de gemeenteraad meer inzicht geven in hoe, en op basis van welke criteria, de €5 miljoen van het programma Energietransitie is verdeeld over ruim 60 verschillende projecten. Hierbij zal ook worden ingegaan op de kaders die de raad voor de verdeling heeft gegeven en hoe de raad de verdeling van de middelen en de voortgang van deze projecten kan controleren. De centrale vraag hierbij is: *Hoe toereikend is de informatievoorziening van het programma Energietransitie om als gemeenteraad de resultaten van het programma op hoofdlijnen te kunnen beoordelen?*

Vervolgens gaan we meer in detail in op een aantal projecten binnen het programma Energietransitie (deel 2) en het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed (deel 3). Voor deel 2 zijn de projecten 'Zon op het dak' en 'Stimuleren particuliere woningeigenaren' gekozen. Het doel van deel 2 en 3 van het onderzoek is om de gemeenteraad inzicht te geven in de doelmatigheid en doeltreffendheid van de onderzochte projecten. Ook gaan wij na of de raad in positie is (geweest) om de uitvoering van het beleid te controleren en op welke manieren burgers bij de projecten zijn betrokken. De centrale vraag voor deel 2 en 3 is: Hoe verliep de uitvoering van (een aantal van) de projecten uit het programma Energietransitie en het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed en wat zijn de behaalde resultaten?

Publicatie onderzoeksplan

5 oktober 2020

Looptijd van het onderzoek3^e kwartaal 2020 – 4^e kwartaal 2021

Het onderzoek is opgedeeld in drie onderdelen, waarover separaat zal worden gerapporteerd.

De publicatie over het eerste deel is afgerond.

In het onderzoeksplan is de doorlooptijd voor de delen 2 en 3 onder het voorbehoud van verdere uitwerking en afbakening aangegeven.

Publicatie onderzoek1 februari 2021 (rekenkamerbrief); 3^e en 4^e kwartaal 2021 (onder voorbehoud)

3.3 ECONOMISCH BELEID

In het Jaarplan 2020 is Economisch beleid als onderwerp opgenomen. Bij dit onderwerp richt de aandacht van raadsleden zich op het economisch programma in de begroting en op de Regionale Economische Agenda: geld, instrumenten, kosten-baten en beïnvloedingsmogelijkheden. Van belang is nader te bepalen wat precies wordt onderzocht, want het onderwerp is nu heel breed. De rekenkamer heeft vaak net een andere invalshoek, maar wat ambtelijk al speelt moet zeker in beeld zijn bij de rekenkamer. In het najaar 2020 is gestart met de verkenning van dit onderwerp ter voorbereiding op het onderzoeksplan.

3.4 VERKENNINGEN EN VOORBEREIDING JAARPLAN 2021-2022

In oktober 2020 hebben we de raad geïnformeerd over een aanpassing van de voorbereiding van ons jaarplan 2021. De afgelopen jaren is het gebruikelijk geweest om in het najaar op basis van een uitvraag bij de fracties in een bijeenkomst met de rekenkamer met elkaar van gedachten te wisselen over mogelijke onderwerpen voor het komende jaarplan van de rekenkamer. Dit jaar hebben we voor een iets andere aanpak gekozen en zullen we een jaarplan voor de periode medio 2021 t/m eind 2020 opstellen (dus met een looptijd van 1,5 jaar).

Verschillende overwegingen spelen daarbij een rol:

- De uitvoering van twee onderzoeken uit het huidige jaarplan 2020/21 loopt nog door in de eerste helft van 2021 (energietransitie en economisch beleid).
- Het opstarten van nieuwe onderwerpen kan op zijn vroegst in de tweede helft van 2021 worden opgepakt.
- Het wat later opstellen van het jaarplan 2021 geeft de mogelijkheid aan de nieuwe voorzitter, Paul Venhoeven, om bij zijn kennismaking met de fracties ook een eerste indruk te krijgen van de interesse voor onderzoeksonderwerpen voor het jaarplan.
- In maart 2022 zal na de Gemeenteraadsverkiezingen een nieuwe raad aantreden. Het kennismaken met de fracties en het inventariseren van de onderzoekbehoefte kunnen pas daarna gepland worden.

Voor het programmeren van een rekenkameronderzoek is het belangrijk om goed te bepalen welke invalshoek en vraagstelling op welk moment nuttig kunnen zijn. Ter voorbereiding op het jaarplan 2021-2022 zullen we een aantal mogelijke onderwerpen daarom eerst nader verkennen. Naast de onderwerpen op de groslijst (zie bijlage 2) zal het hierbij ook kunnen gaan om andere onderwerpen die vanuit de fracties worden genoemd dan wel door de rekenkamer zelf worden ingebracht.

4 FINANCIËN REKENKAMER UTRECHT

In onderstaand overzicht wordt de begroting en realisatie over 2020 en de begroting voor 2021 gepresenteerd (afgerond).

FINANCIËEL OVERZICHT (IN €)	BEGROTING 2020	REALISATIE 2020	BEGROTING 2021
Personeelskosten stafbureau	485.000	445.000	501.000
Honorering leden	44.000	43.000	45.000
Bureaunkosten	22.000	44.000	31.000
Uitbesteed werk	58.000	35.000	51.000
Totaal	609.000	567.000	628.000

Toelichting

Het salarisbudget is in 2020 – ten opzichte van 2019 – met € 125.000 opgehoogd vanwege de herwaardering van de functies en de uitbreiding van de formatie. De realisatie over 2020 laat een onderschrijding van € 42.000 zien ten opzichte van de totale begroting. Oorzaken zijn een voordeel op het personeelsbudget en een onderuitputting van het onderzoeksbudget (uitbesteed werk). Daar tegenover staat een forse overschrijding op het materiële budget (bureaunkosten), vanwege incidenteel hoge kosten voor huisstijl en wervingskosten voor personeel en de nieuwe voorzitter.

Het positieve resultaat van € 40.000 op de loonkosten is het saldo van verschillende elementen. Enerzijds was sprake van vacature-uren (een aantal onbezette maanden vanwege vertrek en werving), lagere inschaling (financiële ruimte tussen de feitelijke en de maximale inschaling van de staf) en een uitkering vanwege zwangerschapsverlof. Anderzijds was er een overbezetting door een tijdelijke aanstelling en stagevergoedingen.

De onderuitputting op het onderzoeksbudget (uitbesteed werk) hangt samen met het feit dat de kosten voor het onderzoek informatieveiligheid nog niet zijn gefactureerd en niet ten laste van 2020 konden worden gebracht. Was dat wel het geval geweest, dan zou het budget voor uitbesteed werk grotendeels zijn benut.

In de begroting 2021 zijn de actuele indexcijfers verwerkt. De index op de lonen is 3,4% en de index op het materieel budget 1,4%.

BIJLAGE 1 SPREIDING ONDERZOEK 2011-2021

Dit overzicht toont welke programma's en beleidsvelden de rekenkamer heeft onderzocht sinds 2011. Daarbij is uitgegaan van het jaar van publicatie, waarbij het volgende onderscheid is gehanteerd:

- R = rapport
- V = vervolgonderzoek en
- B = brief e.d.

Voor 2021 zijn de inmiddels verschenen en – cursief – geplande publicaties opgenomen.

Domein / Programma	Beleidsveld - Onderzoeksthema	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mens / Samenleving												
Bewoners en Bestuur	Klachtbehandeling				R		B					
	Toegankelijkheid stemlokalen									B		
Jeugd	Jeugdwet / MO - Veiligheid, Jeugdhulp				R							
	Wmo / MO - Hulp bij huishouden						R					
	Gezondheid / VG											
Werk en Inkomen	Participatiewet / Weni - Beleid, focusonderzoeken							BR	R	BRB	BB	
Cultuur	Cultuur / CZ - Exploitatie TiVr					R						
Maatsch. Ondersteuning	Maatsch. Opvang / div. - Opvang daklozen								RB		B	
	Wonen - Langer zelfstandig thuis wonen							R				
	VN-verdrag Handicap									B		
Onderwijs	Educatie basisvaardigheden										R	B
Volksgezondheid												
Veiligheid	Regie veiligheid en handhaving										R	B
Sport												
Stad / Ruimte												
Stedelijke Ontwikkeling	Ruimte - Stationsgebied										B	
Vastgoed	Vastgoedproject - TivoliVredenburg					R						
	Gemeentelijk vastgoed - Doelen, beleidsinformatie								R	B		
	Onderwijs - Onderwijshuisvesting	R										
Bereikbaarheid	Mobiliteit - Uithoflijn								R			
Openbare ruimte, Groen	Openbare Ruimte, Meldingen		R				R					B
Duurzaamheid	Luchtkwaliteit	R										
	Energietransitie											B
Economie												
Bestuur / Informatie / Bedrijfsvoering / Financiën / Controle												
		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Bestuur	Geheimhouding											B
Informatie	Informatievoorziening Sociaal domein							B				
Bedrijfsvoering	Organisatievernieuwing			R								
	Informatieveiligheid											R
Financiën	Subsidies leefbaarheidsbudget			V								
	Wet HOF			B								
	Treasury											
Controle	Grote projecten										B	
	Doorwerkingsonderzoeken										R	

BIJLAGE 2 GROSLIJST

De groslijst met onderwerpsuggesties voor rekenkameronderzoek is geactualiseerd in vervolg op de bijeenkomst met raadsleden op 28 november 2019. Afsproken is om onderwerpen die bij deze bijeenkomst niet zijn geprioriteerd niet langer op te nemen in de groslijst. Onderwerpen van de in 2020 uitgevoerde, nog lopende en in voorbereiding zijnde onderzoeken zijn weggelaten. De groslijst zal in het kader van het nog op te stellen jaarplan 2021-2022 opnieuw worden geactualiseerd.

ALGEMEEN

(Momenteel geen specifieke onderwerpen genoemd)

DOMEIN MENS EN SAMENLEVING

- Inkoop en aanbesteding Wmo en Jeugdzorg
- Veilig Thuis / SAVE

DOMEIN STAD EN RUIMTE

- Gebruik van openbare ruimte; beleid en onderhoud van openbaar groen en bomen
- Wonen
- Toekomstige stedelijke ontwikkeling; groei van de stad

DOMEIN CONTROLE EN FINANCIËN

(Momenteel geen specifieke onderwerpen genoemd)

BIJLAGE 3 PUBLICATIES 2018-2020/21

Zie voor meer informatie, waaronder alle publicaties, onze website www.utrecht.nl/rekenkamer.

PUBLICATIES 2021

- Brief *Meldingen openbare ruimte* (4 maart 2021)
- Brief *Plan van aanpak rapport Leren om mee te kunnen doen* (4 maart 2021)
- Brief *Energietransitie* (1 februari 2021)
- G4 Rekenkamerbrieven *Geheimhouding* (25 januari 2021)
- Brief *Vervolg rapport Regie op veiligheid en handhaving* (19 januari 2021)

PUBLICATIES 2020

- Brief *Uitvoeren aanbevelingen Werken aan perspectief* (18 december 2020)
- Brief *Stationsgebied* (24 november 2020)
- Rapport *Leren om mee te kunnen doen* (15 oktober 2020)
- Rapport *Opvolgingsonderzoek rekenkamerrapporten 2014-2018* (23 juni 2020)
- Brief *Weten wat werkt* (19 juni 2020)
- Brief *Opvolging Maatschappelijke Opvang* (3 juni 2020)
- Rapport *Regie op veiligheid en handhaving* (17 maart 2020)
- Brief *Consultatie Regeling risicovolle projecten* (17 februari 2020)

PUBLICATIES 2019

- Brief *Beleidsscan VN-verdrag Handicap* (4 november 2019)
- Brief *Plan van aanpak rekenkamerrapport Werken aan perspectief en Actieagenda Werkbeweging* (23 september 2019)
- Brief *Informatie Vastgoed 2019* (19 juni 2019)
- Brief *Toegankelijkheid stemlokalen* (20 mei 2019)
- Bart Huisman, Sjoerd Keulen & Gerth Molenaar, *Leren van de Uithoflijn*. In: TPC, jaargang 17, nr.3, p. 22-27, mei 2019.
- Rapport *Werken aan perspectief. Een onderzoek naar de dienstverlening aan uitkeringsgerechtigden met een afstand tot de arbeidsmarkt* (26 maart 2019)
- Brief *Raadsbesluit Beperkt in beeld* (26 maart 2019)

PUBLICATIES 2018

- Rapport *Samen sturen. Onderzoek naar de bestuurlijke en ambtelijke aansturing van de realisatie van de Uithoflijn* (4 december 2018)
- Brief *plan van aanpak daklozenopvang* (8 november 2018)
- Brief G4-rekenkamers over *opvang en ondersteuning voor dak- en thuislozen* (24 mei 2018)
- Rapport *Opvang en zorg voor daklozen in Utrecht: knel in de keten* (24 mei 2018)
- Rapport *Zicht op vastgoed. Doelen en beleidsinformatie gemeentelijk vastgoed* (24 mei 2018)

BIJLAGE 4 PERSONELE BEZETTING

Overzicht personele bezetting en mutaties in 2020-2021

LEDEN REKENKAMER UTRECHT

- Paul Venhoeven (voorzitter, per 1 januari 2021)
- Peter van den Berg (voorzitter, tot en met 31 december 2020)
- Carolien de Boer (lid)
- Sjoerd Keulen (lid / vice-voorzitter)

STAF REKENKAMER UTRECHT (4,8 FTE)

- Mario van den Berg (senior onderzoeker)
- Marissa Bultman (onderzoeker, vanaf 1 juni 2020)
- Sylvia van Leeuwen (senior onderzoeker, tot 1 juni 2020)
- Naomi Meys (onderzoeker / projectleider, vanaf 1 juli 2020)
- Johan Snoei (senior onderzoeker)
- Gerth Molenaar (secretaris / hoofd staf)

STAGIAIRS

- Pauline de Jong (Master Sociologie, Universiteit van Amsterdam; september 2019 – februari 2020)
- Simone Broeder (Master Bestuurskunde – Besturen van veiligheid, Radboud Universiteit Nijmegen; november 2019 – april 2020)

INZET OP BASIS VAN BUDGET UITBESTEED WERK

- Marleen Kieft (MK Onderzoek + Advies; voor onderzoek Basiseducatie vanaf november 2019 – november 2020)
- Pauline de Jong (onderzoeker van 1 maart 2020 tot 1 april 2021)

REKENKAMER UTRECHT

wil bijdragen aan het verbeteren van het gemeentelijke bestuur en het versterken van de controlerende rol van de gemeenteraad.

Dat doet de Rekenkamer via het doen van onafhankelijk onderzoek naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gevoerde beleid en bestuur.

Voor de inwoners van de gemeente Utrecht wil de Rekenkamer zichtbaar maken hoe publiek geld wordt besteed en wat er terecht komt van de voornemens van de gemeente.